

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ КУЛЬТУРИ»

(для бакалаврів)

Київ-2016

Підготовлено доцентом кафедри філософії та політології О.А.Чирковою

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 4 від 24 листопада 2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту соціальних наук і самоврядування Г.А.Алієва МАУП (протокол № 4 від 24 листопада 2016 р.)

Чиркова О.А.

Навчальна програма з дисципліни «Історія української та зарубіжної культури»
(для бакалаврів). – К. : МАУП, 2016. – 17 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Історія української та зарубіжної культури», теми контрольних робіт та рефератів, вимоги до написання контрольних робіт та рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Не існує загальноприйнятого визначення поняття слова «культура». «У широкому розумінні цього слова, — писав видатний український культуролог-емігрант Дмитро Антонович, — культурою вважають все, що має людина чи громада людей не від природи, а вже від власного розуму і власної творчості, як в царині матеріальній, так і духовній, в царині громадського життя, звичаїв та побуту».

Метою вивчення дисципліни «Історія української та зарубіжної культури» є висвітлення основні концепції розвитку культури українського народу в контексті зарубіжної культури, а також аналіз культур у їхньому взаємозв'язку.

Завдання вивчення дисципліни – оволодіння основними термінами та поняттями української та зарубіжної культурології; набуття знань щодо головних вітчизняних та світових культурологічних концепцій, їх авторів та центральних положень; визначення спільних та відмінних рис між різними культурами в міжкультурному світовому діалозі, використовуючи компаративний метод.

У результаті вивчення дисципліни «Історія української та зарубіжної культури», студент повинен **знати**: основні поняття української та зарубіжної культурології; теоретичні та методологічні основи предмету; головні проблеми вітчизняних та світових культурологічних досліджень; взаємозв'язок культурних та природних явищ; співвідношення культури й цивілізації; сутність динаміки культури, культурних орієнтацій, феноменів масовості та елітарності в культурі; сутність культурного діалогу між українською національною та зарубіжною культурою.

Підготовлений студент повинен **вміти**: володіти головними культурологічними поняттями; орієнтуватися в основних культурологічних концепціях і напрямках; логічно аналізувати культурні процеси в розвитку націй, особливо стосовно українського етнопонаціонального культурного процесу; самостійно робити висновки і узагальнення з провідних культурологічних проблем.

Предмет вивчення «Історія української та зарубіжної культури» взаємопов'язаний із іншими дисциплінами, знання яких необхідно студенту для вивчення курсу – предмет має структурні зв'язки з такими дисциплінами як «Всесвітня історія» та «Історія України», «Філософія» та «Історія філософії», «Етика та естетика», «Релігієзнавство». Знання з цих дисциплін повинні допомагати студентам виробити теоретичні, етнопонаціональні та естетичні погляди на культуру як вияв людського духу, емоції і розуму.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ КУЛЬТУРИ»

№ з/п	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль 1. Теорія світової та національної культури
1	Культурологія як галузь наукового знання.
2	Основні напрями світової та вітчизняної культурологічної думки.
	Змістовий модуль 2. Історія давньої культури світу та України
3	Культура первісного суспільства. Феномен української національної культури.
4	Культура народів Стародавнього Сходу. Трипільська культура. Давня культура східних слов'ян.
5	Антична культура. Впливи елліністичної культури в Україні.
6	Культура Західноєвропейського Середньовіччя. Культура Візантії. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.
	Змістовий модуль 3. Українська та зарубіжна культура: від доби Відродження до сучасності
7	Культура доби Відродження. Розвиток та самобутні риси культури Козацької доби.
8	Реформація і становлення культури Нового часу. Духовна культура доби Просвітництва (XVIII ст.)
9	Західноєвропейська культура XIX століття. Національна культура XIX – початку XX ст.
10	Культурна ситуація XX – XXI століття у світі. Українська культура XX – початку XXI ст.
	Разом годин: 90

ЗМІСТ
дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ КУЛЬТУРИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Теорія світової та національної культури.

Тема 1. Культурологія як галузь наукового знання.

Визначення поняття «культура» (Е. Тайлор, «Первісна культура»). Розвиток терміну «культура» в історії. Походження терміна «культурологія» (Л. Уайт). Етнографія, релігієзнавство, мистецтвознавство, історія науки і техніки, етика, естетика в структурі культурологічного знання. Функції культурології: пізнавальна, світоглядна, методологічна, виховна. Культурологія та глобальні проблеми людства на рубежі ХХІ ст. Актуальні проблеми вивчення культурологічних дисциплін.

Література [8; 44; 63; 71]

Тема 2. Основні напрями світової та вітчизняної культурологічної думки.

Структурно-функціональний напрям культурології. Проблема культури у фрейдизмі та неофрейдизмі (Е. Фромм, К. Юнг, А.Адлер). «Символічні» концепції культури (Д. Діболт, Е. Кассіер, К. Леві-Стросс). Культурна антропологія (Л. Уайт). Гра як першоджерело культури в концепції Й. Гейзінга. Екзистенціалістські інтерпретації культури (К. Ясперс, М. Гайдеггер, А.Камю). Ортега-і-Гассет про дегуманізацію культури. Теологічне розуміння культури (П. Тілліх, М. Бердяєв, А. Шептицький). Моралістичний напрям культурології (Г. Манн, Г. Гессе, А.Печчеї). Еволюціоністські концепції культури. Ідея циклічного розвитку культури (М. Вебер, О. Шпенглер, А. Тойнбі). Культура в контексті вчення про космопланетарний феномен людини (В.Вернадський, К. Ціолковський, П. Тейяр де Шарден).

Особливості формування та розвитку культурологічної думки в Україні. Проблеми культури в філософській спадщині Київської Русі (Іларіон Київський, Володимир Мономах). Символічна інтерпретація культури у філософії Григорія Сковороди. Культурологічна думка в Києво-Могилянській академії. Культурологічна спадщина П. Куліша, М. Костомарова. Фольклор як джерело національної культури в працях І. Нечуя-Левицького. Культурологічна концепція М. Драгоманова. Іван Франко та розробка цілісної концепції української культури. Послідовність викладу історії української культури в працях М.Грушевського. Концепція культури Д. Донцова. Культурологічні погляди М. Хвильового. І. Огієнко та І. Крип'якевич як теоретики та історики української культури. Культурологічні дослідження в повоєнні роки (Д. Антонович, Д. Дорошенко, Д. Чижевський, Є. Маланюк, М. Семчишин).

Література [20; 27; 44; 46; 59; 67; 72; 77]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Історія давньої культури світу та України

Тема 3. Культура первісного суспільства.

Антропосоціогенез: виникнення та розвиток первісних форм суспільства. Релігійні уявлення (магія, фетишизм, анімізм, тотемізм), обряди, табу. Первісне мистецтво. Неолітична революція. Виникнення міст і державних інститутів. Найдавніші центри аграрної культури: Близький Схід, Долина Нілу, Кавказ, Мала Азія. Велике переселення народів. Формування етносів. Винайдення писемності: піктографія, ідеографія, фонографія. Виникнення ремесел і торгівлі. Місце культури первісного суспільства в історії світової культури.

Література [44; 60; 63; 71]

Феномен української національної культури.

Методологічні проблеми дослідження української національної культури. Проблема періодизації історії української культури. Українознавство, основні етапи його становлення та розвитку. Проблема етногенезу українців. Природні, духовні, соціально-економічні передумови формування українського етносу. Мовні та психологічні особливості українців. Українська ментальність. Історико-етнографічне районування України та його вплив на культуру. Основні Історико-етнографічні зони: Наддніпрянина, Поділля, Полтавщина, Слобожанщина, Полісся, Прикарпаття, Волинь, Закарпаття, південь України. Етнографічні групи українців. Етнічний склад населення України.

Література [2; 17; 20; 21; 37; 38; 39; 44; 50; 51; 63; 67; 69; 71; 73; 79]

Тема 4. Культура народів Стародавнього Сходу.

Культура Стародавнього Єгипту.

Культура Стародавньої Індії.

Культура Китаю.

Культура Японії.

Культура арабського Сходу.

Література [9; 11; 18; 41; 44; 57; 53; 63; 67]

Трипільська культура.

Давня культура східних слов'ян.

Основні концепції походження слов'ян. Джерела вивчення культури стародавніх слов'ян. Основні етапи розвитку стародавньої культури східних слов'ян.

Трипільська культура. Особливості трипільського мистецтва. Доіндоєвропейці та індоєвропейці на території України.

Кіммерійці як продовжувачі трипільської культури. Скіфська доба на території України. Скіфське мистецтво. Сармати.

Грецькі колонії на території України. Впливи Риму.

Україна та «велике переселення народів» у II – IV ст. н.е.

Література [2; 17; 20; 21; 37; 38; 39; 44; 50; 51; 63; 67; 71; 73; 79]

Тема 5. Антична культура.

Основні риси античної культури. Крито-мікенська культура як попередниця античної культури та її зв'язок з культурою стародавнього Сходу. Архаїчний, класичний та елліністичний етапи культурного розвитку Стародавньої Греції. «Золоте століття» Перикла та афінська демократія. Гуманістична сутність античної грецької культури, її вплив на становлення європейської цивілізації. Культура Давнього Риму. Римська держава і право. Римська міфологія, її зв'язок із міфологією Греції. Релігійні вірування і культи. Наука і філософія. Виникнення християнства й криза античної культури. Античний світ і Україна.

Література [34; 35; 44; 47; 62; 63; 71]

Впливи елліністичної культури в Україні

Проблема генезису східнослов'янських племен. Письмові джерела про словенські племена в I-II ст. н. е. Венеди, склавини, анти. Зарубинецька (II ст. до н.е. - II ст. н.е.) та черняхівська (II - V ст. н.е.) культури. Соціально-економічні та історичні умови формування Київської Русі. Прийняття християнства. Виникнення писемності, розвиток освіти, науки і культури на Русі.

Тема 6. Культура Західноєвропейського Середньовіччя.

Характерні риси культури Середньовіччя. Становлення єдиної європейської культури. Мислителі і християнські письменники: Григорій Ніський, Августин Блаженний, Фома Аквінський, Боецій. Середньовічна наука. Лицарство як моральний та естетичний ідеал епохи. Романська культура та готичний стиль. Середньовічний героїчний епос: «Пісня про Нібелунгів», «Пісня про Роланда», легенда про Тристана та Ізольду. Музика, театр Середньовіччя.

Література [5; 15; 19; 4; 61; 63; 71; 77]

Культура Візантії.

Особливості суспільного буття та культури Візантії. Християнство як ідеологічна основа візантійської культури. Систематизація християнського богослов'я: Іоан Дамаскін, Феодор Студіт. Архітектура й мистецтво Візантії V - VIII ст. Вплив візантійської культури на культуру Київської Русі.

Література [44; 61; 63; 71]

Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства .

Соціально-економічні та історичні умови формування Київської Русі. Прийняття християнства. Виникнення писемності, розвиток освіти, науки і

культури на Русі. Церковнослов'янська мова, давньоруська література («Остромирове Євангеліє», «Ізборники» - 1073, 1076 рр., «Повість временних літ», «Поученіє Володимира Мономаха», «Житія», «Києво-Печерський Патерик», паломницька література, «Слово о Полку Ігоревім», перекладна література). Слов'янський правовий кодекс XI – XII ст. – «Руська правда». Народне світосприйняття, його відображення в пам'ятках народної мудрості – обрядова поезія, прислів'я, заговори, народні пісні, легенді, билинний епос. Образотворче мистецтво. Архітектура. Театральне мистецтво. Музика. Декоративно-ужиткове мистецтво. Монголо-татарська навала та її наслідки для культурного розвитку Русі.

Основні осередки соціального й культурного життя у Галичині та на Волині в XII - XIII ст. Утворення Галицько-Волинського князівства. Освіта і наука. Школи: ремісничі, приходські, вищі. Навчальні заклади: Острозька академія, Львівська і Київська братські школи, Київська академія, Києво-Могилянська академія. Зв'язки з західноєвропейською наукою.

Література [2; 21; 29; 30; 36; 44; 50; 59; 63; 67; 70; 71; 73]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Українська та зарубіжна культура: від доби Відродження до сучасності

Тема 7. Культура доби Відродження.

Загальна характеристика культури епохи Відродження: виникнення течій, наукові відкриття. Художня література епохи Ренесансу: Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарка, Джованні Боккаччо, Франсуа Рабле, Мігель де Сервантес, Фелікс Лопе де Вега, Вільям Шекспір. Неоплатонізм як філософська основа ренесансного світогляду. Філософія Миколи Кузанського. Лоренцо Валли, П'єрро Помпонаці. Мистецтво високого та пізнього Відродження: Джотто ді Бондоне, Сандро Ботічеллі, Леонардо да Вінчі, Рафаель Санті, Тиціан. Західноєвропейський ренесанс і Україна.

Література [5; 13; 44; 54; 61; 63; 71]

Розвиток та самобутні риси української культури Козацької доби.

Козацтво як явище історії та культури. Козацька форма державності. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво. Специфіка національного варіанту бароко у літературі, театрі, музиці, архітектурі. Просвітницька діяльність братств та братських шкіл. Розвиток усної народної творчості (думи), національно-визвольні мотиви в козацьких думках, моральні настанови у циклі побутових дум. Кобзарство. Освіта та шкільництво Гетьманщини й Слобідської України. Видатні вчені і діячі Києво-Могилянської академії. Віршова сатира, історична драма, інтермедія, вертепна драма. Особливості розвитку архітектури і образотворчого мистецтва Козацької доби.

Література [2; 3; 4; 6; 23; 28; 37; 39; 49; 55; 58; 74]

**Тема 8. Реформація і становлення культури Нового часу.
Духовна культура доби Просвітництва (XVIII ст.)**

Реформація як етап на шляху культурної еволюції людства. М. Лютер, Ж.Кальвін, Е. Роттердамський. Протестантська етика. Великі географічні відкриття і колонізація Нового Світу. Поширення друкарства. Бароко та класицизм. Караваджо, Л. Берніні, Веласкес, Рубекс, Рембрант, Ф.Гальс. Формування нових світоглядних орієнтирів, започаткованих науковою революцією XVI – XVII ст. Розвиток природничих наук та філософії. Ідеологія Просвітництва: раціоналізм. Раціоналістична філософія. Р.Декарт. Діячі Просвітництва: Вольтер, Монтеск'є, Ламетрі, Гельвецій, Дідро, Даламбер, Гольбах, Руссо. Основні типи художнього мислення європейської культури: класичний, романтичний і реалістичний. Французька класична драма: Кориель, Расін, Мольєр. Зародження класичної музики: Бах, Гендель, Глюк, Гайдн, Моцарт.

Література [1; 14; 44; 60; 61; 63; 71]

Тема 9. Західноєвропейська культура XIX століття.

Найвидатніші наукові і технічні досягнення XIX ст. Від романтизму до реалізму. «Фауст» Гете, Діккенс, Стендаль, Бальзак. Мистецтво імпресіонізму. Живопис: Едуард Мане, Клод Оскар Моне, П'єр Огюст Ренуар, Едгар Дега. Музичний імпресіонізм: Клод Дебюссі. Особливості стилю модерн. Символізм як естетико-філософська основа модерну. Еволюція імпресіонізму і символізму в мистецтві. Постімпресіонізм. Завершення класичного етапу розвитку музики. Бетховен. Новий стиль в архітектурі – конструктивізм.

Література [31; 44; 60; 61; 63; 65; 66; 71]

Національна культура XIX – початку XX ст.

Українська суспільна думка XIX – початку XX ст.: розвиток науки і філософії. Розвиток основних напрямів культурної творчості на початку XX ст. Література, образотворче мистецтво, музика, театр. І.Котляревський «Енеїда», Творчість Маркіяна Шашкевича. «Руська трійця», «Русалка Дністровая». Київські романтики і Кирило-Мефодіївське братство. Творчість Т. Шевченка. Валуєвський, Енський укази та їх наслідки. М.Костомаров, «Книга буття українського народу». Київська громада і діяльність М.Драгоманова в 70-80-х рр. Українська музична культура в другій половині XIX ст. Микола Лисенко.

Стиль модерн в Україні. Український живопис другої половини XIX ст. Архітектура і пошуки національного стилю: неоукраїнський стиль, необароко, модерн. Українська скульптура початку XX ст. Український професійний театр.

*Література [9; 12; 16; 17; 20; 21; 26; 27; 33; 37;
40; 43; 46; 48; 68; 80]*

Тема 10. Культурна ситуація ХХ – початку ХХІ століття у світі.

Риси культури ХХ століття. Зростання ірраціоналістичних тенденцій у філософії та мистецтві. Виникнення кіномистецтва. Авангардизм у театрі: театр абсурду. Виникнення художніх течій: кубізму, фовізму, експресіонізму, футуризму, дадаїзму, сюрреалізму, абстракціонізму. Екологічна криза. Формування нового планетарного мислення. Екологічна етика. Модернізм у другій половині ХХ ст. Постмодернізм. Масова культура та її роль у сучасному суспільстві. Символізм, експресіонізм в європейському театрі. Архітектурні пошуки ХХ ст. Становлення світової культури. Феномен контркультури. Молодіжні субкультури (хіппі, панки, рокери).

Українська культура ХХ – початку ХХІ ст.ст.

Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української національної школи. Гетьманат. Створення української вищої школи. Українська Академія Наук. Д. Багалій, А. Кримський, Ст. Смаль-Стоцький, В. Вернадський, М. Туган-Барановський.

Українізація та її значення для культурного процесу. Микола Зеров і Микола Хвильовий. Боротьба О.Шумського проти русифікаторства.

Літературні процеси в Україні. Пожвавлення літературного життя в період українізації. Літературні об'єднання «Плуг», «Гарт», «Валліте», «Молодняк» та ін.

Театральне мистецтво і музична культура. Діяльність музичного товариства ім. Леонтовича. Творчість українських композиторів: Л. Ревуцького, Б.Лятошинського, В. Косенка, М. Вериковського, Г. Хоткевича, К.Богуславського та ін.

Репресивні акції сталінізму та їх трагічний вплив на розвиток української національної культури 20-50-х рр.

Український культурний процес в еміграції. Українська культура 50-70-х рр.

Українська державність як необхідна передумова національно-культурного відродження. Українська культурна парадигма другої половини ХХ ст.

Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Суперечливий характер культурного процесу в сучасних умовах. Українські культурні традиції та сучасність.

Література [9; 12; 17; 20; 27; 33; 37; 40; 43; 48; 68; 80]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Поняття і сутність культури; функції культури; методологічні засади розуміння культури.
2. Основні зарубіжні культурологічні концепції.
3. Основні вітчизняні культурологічні концепції.

4. Особливості культури Стародавнього Сходу.
5. Теми і жанри театрального мистецтва Стародавньої Греції.
6. Жанри римської літератури.
7. Загальна характеристика культури Візантії.
8. Характерні риси культури Середньовіччя.
9. Романська культура, готичний стиль.
10. Мистецтво високого та пізнього Відродження.
11. Барокова культура Європи.
12. Реформація і контрреформація та їх слід у культурі.
13. Основні типи художнього мислення європейської культури: класичний, романтичний і реалістичний.
14. Мистецтво імпресіонізму.
15. Особливості стилю модерн.
16. Авангардизм у мистецтві: новий театр, драматизм у живописі, виражальні засоби у музиці
17. Особливості трипільської культури.
18. Скіфська культура.
19. Культурна ситуація в Україні у польсько-литовську добу.
20. Характеристика феномену української історії – Запорізької Січі.
21. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво.
22. Здобутки української літератури XIX ст.
23. Українська культурна парадигма другої половини XX століття.
24. Основні риси нової соціально-культурної ситуації в Україні у сучасних умовах.
25. Творчий внесок Лесі Українки у духовну культуру українського народу.
26. Україні кінця XIX – початку XX ст.
27. Микола Лисенко – визначний діяч музичної культури України.
28. Українізація в 20-х роках та її значення для культурного розвитку України.
29. «Розстріляне відродження» 20-30-х років XX.
30. Олександр Довженко – основоположник українського кіномистецтва.

ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

1. **Достатній теоретичний рівень.** Студент повинен розкрити тему, використовуючи підходи та наукові знання, загальновідомі в науковому дискурсі. Крім того, студент повинен у повному обсязі розкрити основні поняття й терміни, що стосуються проблеми реферативної роботи, користуючись понятійно-категоріальним апаратом, складеним у межах курсу «Культурологія».
2. **Дослідницький характер.** Робота повинна містити: достатню кількість джерел (книг, статей, та інших розробок) вітчизняних і зарубіжних авторів; систематизацію та наліз різних думок і підходів, сформовану на цій основі власної точки зору; порівняння теоретичних поглядів різних вчень, розробку висновків, рекомендацій.
3. **Грамотність оформлення.** Робота не повинна містити граматичних і стилістичних помилок. Студент має дотримуватися правил цитування,

оформлення зносок, списку літератури, що забезпечує розвиток культури оформлення наукових знань, необхідної для подальшої наукової й практичної діяльності.

4. **Творчість і новаторство.** У роботі належним чином має бути викладена власна точка зору студента, його висновки на основі досліджуваних ним концепцій. Студент має показати логіку переходу від концепцій, прийнятих у суспільстві, до власної нової позиції, яка має творчий характер і не є скопійованим матеріалом.
5. **Структура.** Робота має містити: вступ, де мають бути викладені актуальність теми дослідження, предмет та метод дослідження, окреслене проблемне поле, поставлені мета та завдання дослідження; основні розділи з логічною структурою викладення матеріалу; висновок із власною точкою зору на вирішення зазначеної в роботі проблеми; список літератури.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття і сутність культури.
2. Методологічні засади розуміння культури.
3. Мистецтво як засіб творення особистості.
4. Роль художньої культури в розвитку духовності людини.
5. Художня культура Стародавнього Єгипту.
6. Загальні риси та специфіка матеріальної та духовної культур Стародавньої Індії.
7. Художня культура Китаю.
8. Специфіка китайського мистецтва.
9. Художня культура Японії.
10. Стильові особливості китайської та японської архітектури.
11. Крито-мікенська культура.
12. Культура Греції архаїчного періоду.
13. Класичний період Стародавньої Греції.
14. Теми і жанри театрального мистецтва Стародавньої Греції.
15. Культура раннього Риму.
16. Римська культура епохи республіки .
17. Культура Римської імперії.
18. Жанри римської літератури.
19. Загальна характеристика культури Візантії.
20. Вплив християнського світорозуміння на цінності та ідеали Візантії.
21. Досягнення візантійської літератури.
22. Особливості візантійської філософії та літератури.
23. Архітектура і мистецтво Візантії V – VIII ст.
24. Характерні риси культури Середньовіччя.
25. Характерні ознаки середньовічного світосприйняття.
26. Жанри середньовічної літератури.
27. Виникнення схоластики.
28. Теми і жанри середньовічного театру.
29. Романська культура, готичний стиль.

30. Художня література епохи Відродження.
31. Мистецтво високого та пізнього Відродження.
32. Барокова культура Європи.
33. Загальна характеристика культури епохи Просвітництва.
34. Класицизм як мистецтво героїчної громадянськості.
35. Стиль рококо як мистецтво «галантної доби».
36. Мистецтво імпресіонізму.
37. Авангардизм у мистецтві: новий театр, драматизм у живописі, виражальні засоби у музиці.
38. Міфологія, побут та обряди східнослов'янських племен.
39. Особливості трипільської культури.
40. Характеристика Черняхівської культури та її особливості.
41. Вплив християнства на процеси розвитку культури Київської Русі.
42. Особливості світорозуміння людини часів Київської Русі.
43. Зародження і розвиток шкільної освіти. Наукові знання. Книжна справа.
44. Провідні жанри літератури Київської Русі.
45. Образотворче мистецтво. Архітектура. Театральне мистецтво. Музика.
46. Види прикладного мистецтва на Русі.
47. Основні жанри давньоруського образотворчого мистецтва.
48. Характеристика літератури та освіти Галицько-Волинського князівства.
49. Особливості архітектури, образотворчого мистецтва і художніх ремесел у Галицько-Волинському князівстві.
50. Козацька доба в історії та культурі України.
51. Характеристика феномену української історії – Запорізької Січі.
52. Специфіка національного варіанту бароко у літературі, театрі, музиці, архітектурі.
53. Барокові архітектурні ансамблі XVII – XVIII ст.
54. Здобутки української літератури XIX ст.
55. Основні літературні течії 20-х років в Україні та їх представники.
56. Національно-культурне піднесення 20–30-х років 20 ст. в Україні як передумова розбудови освіти і науки.
57. Основні риси розвитку української культури у другій половині XX століття.
58. Здобутки і втрати української культури у другій половині XX століття.
59. Розвиток основних напрямів культурної творчості на початку XX ст.
60. Доля української інтелігенції 20-50-х років XX ст.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Аксиоми для нащадків: українські імена у світовій науці. – Львів, 1992.
2. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К, 1991.
3. Апанович О. Культура козацтва. Деякі аспекти розвитку культури Запорізької Січі // Укр. культура. 1991. № I.
4. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура

- средневековья и Ренесанса. – К., 1990.
5. Білецький П. О. Нариси з історії українського мистецтва. Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII ст. – К., 1981.
  6. Бонгард-Левин Г.М. Древнеиндийская цивилизация. – М., 1980.
  7. Брайтчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
  8. Васильєв Л.С. История религий Востока. – М., 1988.
  9. Винниченко В. Відродження нації: У 3 т. – К., 1990.
  10. Гарин Э. Проблемы Итальянского Возрождения. – М., 1986.
  11. Гофф В. Ле. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1992.
  12. Грицак Я. Українське національне відродження: тяглість і перервність традицій // Зб. «Зустрічі». 1991.
  13. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К., 1991.
  14. Донцов Д. Історія розвитку української національної ідеї. – К., 1991.
  15. Дорошенко Д. Нарис історії України. – К., 1991.
  16. Древние цивилизации. – М., 1990.
  17. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI - XVIII ст. – К., 1983.
  18. Запаско Я. Мистецтво книги на Україні в XVI - XVIII ст. – Львів, 1971.
  19. Запаско Я. Мистецька спадщина Івана Федорова. – Львів, 1974.
  20. Іванишин В. Українська церква і процес національного відродження – К., 1990.
  21. Ісаєвич Н.Д. Братства і їх роль у розвитку української культури в XVI - XVIII ст. – К., 1969.
  22. Історія української літератури: У 2 т. – К., 1987.
  23. Искусство XX века. – М., 1991.
  24. Кирчів Р. Г. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці». – К., 1990.
  25. Кондратюк К. К. Нариси історії українського національно-визвольного руху. – Тернопіль, 1993.
  26. Коннар А. Греческая цивилизация. – М., 1992.
  27. Конрад М. Нарис історії стародавньої філософії. – Рим, 1974.
  28. Культура і побут населення України. – К., 1933.
  29. Культура українського народу. – К., 1994.
  30. Культурне Відродження в Україні: історія і сучасність. – Тернопіль, 1993.
  31. Культура Древнего Египта. – М., 1976.
  32. Куликов В.С. Китайцы о себе. – М., 1989.
  33. Курбас Л. Березіль: Із творчої спадщини, – К., 1988.
  34. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. – Львів, 1994.
  35. Літопис Граб'янки. – К., 1954.
  36. Лосев А.Ф. История античной эстетики. – М., 1962-1988.
  37. Магочій ГІ. Українське національне відродження. Нова аналітична структура // Укр. істор. журн. 1991. № 3.
  38. Макаров А. Світло українського бароко. – К., 1994.
  39. Макарчук С. А. Український етнос /Виникнення та історичний розвиток. – К., 1992.
  40. Маланюк Е. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
  41. Малахов Л. А. Нація в полі культури //Філософська і соціологічна думка.

1991. № 8.
42. Монтэ П. Египет Рамзесов. – М., 1989.
  43. Наливайко Д.С. Україна і європейське Відродження //Вітчизна, 1972. № 5.
  44. Наливайко Д. Козацька християнська республіка. – К., 1992.
  45. Нічик В.М., Литвинов В.Д. Стратій Я.Н. Гуманістичні та реформаційні ідеї на Україні (XVI - початок XVII ст.) – К., 1991.
  46. На ріках вавилонських: з найдавніших культур Шумеру, Вавилону, Палестини. – К., 1991.
  47. Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. – К., 1991.
  48. Огієнко І. Українська культура. – К., 1918.
  49. Основы исторической типологии культуры. – М., 1989.
  50. Очерки истории искусства. – М., 1987.
  51. Парандовський Я. Міфологія, вірування та легенди стародавніх греків та римлян. – К., 1977.
  52. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури. – Харків, 1990.
  53. Полевой В. М. Малая история искусств //Искусство XX века. – М., 1991.
  54. Постмодернизм и культура. – М., 1991.
  55. Самосознание европейской культуры XX века. – М., 1991.
  56. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
  57. Смолій В.А., Гуржій О.І. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., 1991.
  58. Субтельний Р. Я. Україна. Історія. – К., 1991.
  59. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. – К., 1993.
  60. Тойнбі А. Постижени и истории. – М., 1991.
  61. Українська культура. Лекції за ред. Дмитра Антоновича. –К., 1993.
  62. Українське бароко та європейський контекст. Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. – К., 1991.
  63. Философия. Религия. Культура. – М., 1992.
  64. Хейзинга Й. Осень средневековья. – М., 1988.
  65. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. – К., 1988.
  66. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К., 1992.
  67. Шпорлюк Р. Українське національне відродження в контексті європейської історії кінця XVIII - початку XX ст. //Україна. Наука.. Культура. – К., 1991.

Додаткова

68. Андреев Л. Импрессионизм. – М., 1980.
69. Антична культура: Довідник – К., 1993.
70. Античность как тип культуры. – М., 1988.
71. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1981.
72. Афанасьєва В. Искусство Древнего Востока. – М., 1977.
73. Бадак А.Н., Войнич И.Е., Волчек Н.М. и др. История Древнего мира: Древний Рим. – Минск, 1998.
74. Берковский Н.Я. Романтизм в Германии. – Л., 1973.
75. Бойко О.Д. Історія України. – К., 2002.
76. Боннар Андре. Греческая цивилизация. – М., 1992. – Кн. 1-3.

77. Брайчевський М. Утвердження християнства на Русі.– К., 1988.
78. Введение в культурологию: Учеб. пособие для вузов /Рук. автор. кол. Е.В. Попов. – М., 1995. – С. 336.
79. Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. – К., 1991.
80. Винничук Л. Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. – М., 1988.
81. Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в XVII–XVIII ст. – К., 1978.
82. Григорьева Т.П. Японская художественная традиция.–М., 1979.
83. Гришелева Л.Д. Формирование японской национальной культуры. – М., 1979.
84. Грушевський М. Культурно-національний рух на Україні в XVI – XVII вв. – К., 1912.
85. Грушевський М.С. Історія України-Руси. – К., 1991. – Т.1.
86. Грушевський С. Духовна Україна: Зб. творів. – К., 1994.
87. Гуменна Д. Минуте пливе в майбутнє. Розповідь про Трипілля. – Нью-Йорк, 1978.
88. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств. – М., 1991 –Вып.2
89. Дмитрієва Н., Акімова Л. Античне мистецтво: нариси.–М., 1999.
90. Затонский Д. Европейский романтизм. – К., 1984.
91. Златоструй. Древняя Русь X – XIII веков. – М., 1990.
92. Знойко О. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.
93. Ильина Т.В. История искусства. Западноевропейское искусство. – М.,1983.
94. История искусства зарубежных стран. Возрождение. – М., 1982.
95. Історія світової культури / За ред. проф. Л.Т.Левчук. – К.,1994.
96. Історія українського мистецтва: У 6 т. – К., 1968. – Т. 3.
97. Історія української культури /За ред. І.Крип'якевича. – К., 1995.
98. Історія української культури. – К., 1993.
99. Історія української культури: Побут. Письменство. Мистецтво. Театр. Музика / За загальною ред. Івана Крип'якевича, -4-е вид., стереотипне. – К., 2002.
100. Історія української культури / За ред. С.М.Клапчука, В.Ф.Остафійчука. – К., 2000.
101. Історія української культури / Гол. ред Б.Є.Патон. – К., 2001.
102. Карсавин Л.П. Культура средних веков. – К., 1995.
103. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. – М., 1972.
104. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура. – К., 2003.
105. Кулькова И. Философия и искусство модернизма. – М., 1988.
106. Культура Византии второй половины VII – XV вв. – М.,1989.
107. Культура Византии IV – первой половины VII вв. – М., 1988.
108. Культура українського народу. – К., 1994. – С.213–266.
109. Культура эпохи Возрождения и Реформации. – М., 1981.
110. Культура эпохи Возрождения. – Л., 1986.
111. Любимов Л. Искусство Древнего мира. – М., 1980.
112. Макаров А.М. Світло українського бароко. – К., 1994.
113. Маланюк Є. Книга спостережень. – К., 1996.

114. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
115. Мастера классического искусства Запада. – М., 1993.
116. Матье М. Искусство Древнего Египта. – М., 1970.
117. Медведев И.П. Византийский гуманизм XI– XV вв. – М., 1976.
118. Мистецтво і етнос. Культурологічний аспект. – К., 1991.
119. Мишанич О. Українське бароко. – К., 1993.
120. Момзен Т. История Рима. – М., 1993.
121. Муратова К. Мастера французской готики 12–13 в. – М., 1988.
122. Ницше Ф. Рождение трагедии, или Эллинство и варварство. – М., 1990.
123. Нічик В.М. Петро Могила в Україні. – К., 1997.
124. Осовская М. Рыцарь и буржуа. – М., 1987.
125. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1997.
126. Померанцева Н. Эстетические основы искусства Древнего Египта. – М., 1985.
127. Попович М.В. Мирозрение древних славян. – К., 1985.
128. Преображенский К. Как стать японцем? – М., 1989.
129. Преображенський П. В світі античних ідей та образів–М., 1965.
130. Пронников В.А., Ладанов И.Д. Японцы. – М., 1983.
131. Сарабьянов Д.В. Стиль модерн. – М., 1989.
132. Січинський В. Чужинці про Україну. – Львів, 1991.
133. Терещенко Ю.І. Україна і Європейський світ. – К., 1996.
134. Тронский И.М. История античной литературы. – М., 1988.
135. Удальцова З.В. Византийская культура. – М., 1988.
136. Українська культура: Лекції /За редакцією Дмитра Антоновича. – К., 1993.
137. Українська та зарубіжна культура / Уклад. В.Г. Грінченко. – Кіровоград, 2002.
138. Українська та зарубіжна культура / Роман Вечірко, Олександр Семашко, Володимир Олефіренко. – Київ, 2003.
139. Українська та зарубіжна культура / Уклад. В.Г. Грінченко. – Кіровоград, 2002.
140. Українська та зарубіжна культура / Ред. М.М. Закович. – К., 2002.
141. Українська та зарубіжна культура. Олійник Т.С. – Тернопіль, 2002.
142. Українська художня культура: Навч. посіб. – К., 1996.
143. Шеремет Л. Формування особистості засобами культури.–2001.
144. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1992.
145. Шудря К. Художнє передбачення майбутнього. – К., 1991.